

De grasbank

Marianne van Lier

Rechterswil, mei 1989.

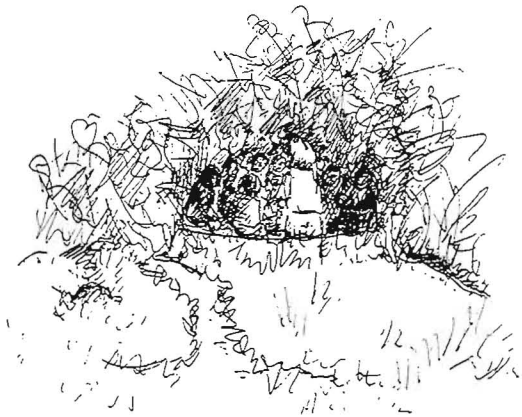
Het is een zonnige middag in mei 1989. In het Zwitserse dorpje Rechterswil spelen de kinderen van de plaatselijke kleuterschool lekker buiten. Hier geen saai tegelplein met zandbak en stekelstruiken, maar een 'ruig' grasveld, waar je naar hartelust kunt hollen en bosjes waar je je in kunt verstoppen. Het is zo warm dat de meeste kleuters al gauw op een schaduwrijk plekje bovenop een klein heuveltje te vinden zijn. Tussen de bomen en de struiken bevindt zich hier een ronde bank, opgebouwd uit graszoden. De ideale plek om sprookjes voor te lezen. De kinderen luisteren vol aandacht naar het verhaal van de juf. De zon, gefilterd door de bladeren, doet haar best de sfeer nog te verhogen door de kinderen van grappige lichtspotjes te voorzien. Het ruikt er naar 'bos - in - de-lente'.

Wij zijn onder de indruk van de natuurlijke rust die van dit stukje aarde uitgaat.

Goed voorbeeld....

Tijdens de excursie waar het bezoek aan deze kleuterschool deel van uitmaakt zien we nog meer scholen die hun omgeving op een vergelijkbare wijze vormgegeven hebben. Ondiepe vijvers, ruige terreintjes met veel wilde bloemen, bosjes, heuveltjes en steeds weer in een of andere vorm als sfeervolle rustplek: de grasbank.

Natuurlijk bleek dit geen toeval: op al deze scholen geven leerkrachten les, die studeerden aan de Pedagogische Academie van Solothurn. Aan deze opleiding is Alex Oberholzer al vanaf 1971 verbonden als biologiedocent. Het gebouw werd in dat jaar opgeleverd met een



De grasbank-op-het-heuveltje in Rechterswil

uitermate steriele schoolomgeving. Saaie, rechthoekige grasvlaktes met betonbakken waarin een aantal exotische planten groeiden. Mondjesmaat gesteund door de schooldirectie en, zeker in het begin, argwanend bekeken door de conciërge, legde Alex hier samen met zijn studenten de eerste natuurtuin in Zwitserland aan.

De 'eerste' grasbank

Bij het uitgraven van de vijver ontstond de eerste grasbank. De studenten, moe van het ongewone werk zagen in de twee bulten die naast het gat ontstaan waren acceptabele zitplaatsen. Zeker nadat ze er graszoden op hadden gelegd en de kanten wat hadden afgestoken.

Madonna in den Erdbeeren

Alex Oberholzer, die behalve biologie ook kunstgeschiedenis studeerde, herkende in dit toevalsproduct een tuinelement dat hem altijd al gefascineerd had op een indruk-

wekkend schilderij dat in het Solothurnse Kunstmuseum hangt: "Madonna in den Erdbeeren". Op dit schilderij, omstreeks 1420 geschilderd door een Bovenrijnse Meester, zit Maria temidden van de aardbeien op een grasbank. De grasbank op dit schilderij was echter geen toevalsproduct. In de Middeleeuwen en de Renaissance was de grasbank een geliefd 'tuin-meubel'.

Shakespeare liet er in

zijn "Midzomernachtsdroom" Titania op slapen, terwijl van Goethe gezegd wordt dat hij in het slotpark van Weimar samen met Charlotte von Stein menig avond doorbracht op een van de grasbanken die in romantische hoekjes van dit park stonden opgesteld.

De grasbanken in de natuurtuin van de Pedagogische Academie bleken dus illustere voorgangers te hebben!

Er zijn nog teksten uit de middeleeuwen bewaard gebleven, waarin beschreven staat hoe en waar een grasbank diende te worden aangelegd. De befaamde dominicaner monnik **Albertus Magnus (1193 ?-1280)** geeft in deel 18 van de **Historia naturalis** in het hoofdstuk over de luthof een lyrische beschrijving van de grasbank:

"(..) Zu beachten ist aber, daß der Rasen so bemessen sei, daß außen um das Rasenquadrat herum (post caespitum per quadratum in circuitu) Duftkräuter aller Art gepflanzt werden können, wie Rauten und Salbei und Basilikum und ähnliche Blumen aller Art, wie Veilchen, Akelei, Lilien, Rosen, Iris u.s.w.

Zwischen diesen Kräutern und dem Rasen, am Rande des Rasenquadrats entlang soll ein etwas **erhöhtes Rasenstück** sein (in extremitate caespites per quadrum elevator sit caespit) das blühend und anmutig ist und gleichsam **zur Hälfte als Sitzgelegenheit eingerichtet** (quasi per medium sedilium abstatus) **damit dort die Sinne (sensus) Erquickung fänden und die Menschen sich niederlassen könnten zu vergnüglicher Ruhe."**

Navolgers

Al snel had de Solothurnse grasbank niet alleen voorgangers, maar ook navolgers. In de praktijk bleek dat het niet altijd even goed lukte **stabiele** banken te maken. Duidelijk werd het echter al snel dat de kans op succes het grootst was wanneer uitgegaan werd van *humusrijke, vochtige* grond, die ook best wel wat *leem* mocht bevatten. Bovendien was het aan te raden de bank na het bouwen één à twee maanden te laten rusten, zodat het gras (en vooral de wortels) goed konden gaan groeien, waardoor het geheel stabiel werd.

Alex Oberholzer was zo enthousiast over het resultaat dat hij in het boekje **Naturgarten** dat hij samen met zijn vrouw Lore Lässer schreef een beschrijving gaf van dit middeleeuwse tuinmeubel dat in de hedendaagse natuurtuin weer zo goed tot zijn recht kwam.

Texelse Tuunwoaltjes

Toch bleef Alex Oberholzer verder zoeken naar een methode om de grasbank nóg stabiel en robuuster te maken.

Op vakantie in Nederland bezochten Alex en Lore het eiland Texel. Eigenlijk vanwege de vogels, maar bij het zien van de Texelse *Tuunwoaltjes* moeten ze een 'Eureka-gevoel' hebben gekregen. Hier zagen ze walletjes van graszoden, die (hoewel in dit geval bedoeld om de schapen in het weiland te houden) ook ideaal leken voor hun doel: de bouw van een stabiele grasbank.

Terug in Zwitserland probeerden ze het meteen uit; in de natuurtuin rondom de Academie was behoefte aan een zitplek waar een groepje studenten rustig in de kring met elkaar zou kunnen praten, en passant genietend van een mooie lentedag of de laatste milde herfstdag. De eerste grasbank die met de 'nieuwe' techniek gebouwd werd, moest dus een ronde vorm krijgen en plaats bieden aan ongeveer 12 volwassenen.

Veel studenten hebben sindsdien genoeglijke uurtjes beleefd in dit bijzondere tuinmeubel. Zij bleken warme pleitbezorgers voor de bouw van grasbanken op de scholen waar zij later zelf les gingen geven. En zo kon het gebeuren dat wij tijdens onze Zwitserse excursie in 1989 bij heel wat scholen grasbanken in diverse vormen en maten tegenkwamen. Onder andere dus in **Rechterswil**, waar hij door de ligging (op een heuveltje) en door de aanplant eromheen wel bijzonder sfeervol uitgevallen was.

Zelf een grasbank maken

De ronde grasbank, gemaakt van graszoden is door zijn vorm en door zijn robuuste maar toch zachte karakter uitermate geschikt voor kringgesprekken, rustige spelletjes, verhalen vertellen e.d. in de schoolnatuurtuin. Maar ook in de particuliere of openbare heem- of natuurtuin zou de grasbank in een of andere vorm goed tot zijn recht kunnen komen.

Voor de bouw van de grasbank is niets meer nodig dan een schep, een spade, een kruitwagen, fantasie en enige energie.

Het is natuurlijk het handigste wanneer de bouw van de grasbank gecombineerd wordt met de aanleg van een vijver of het afplaggen van een grasveld. Dan is het benodigde 'bouw materiaal' immers kosteloos voorhanden.

Twee methoden

In Zwitserland is inmiddels veel ervaring opgedaan met de volgende twee methoden:

Methode 1:

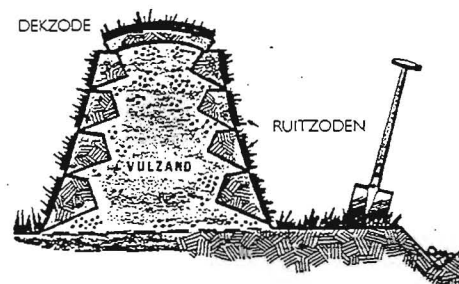
De vochtige en humeuze aarde met een schep opstapelen tot een geschikte bank ontstaat. Met de spade steekt u vervolgens de niet-gewenste uitstekende delen af en vormt u het geheel tot een bank met de vorm en de hoogte die u wenst; rechthoekig, halvemaa-vormig, rond. Iedere vorm is mogelijk. Als vorm en hoogte kloppen legt u de graszoden er bovenop en klaar is de grasbank. Wel nog één à twee maanden laten rusten.

Methode 2: (Zwitserse Texelmethode)

Als u heel veel graszoden ter beschikking heeft, b.v. na het afplaggen van een grasveld, kunt u een nog stabielere grasbank bouwen.

U stapelt bij deze methode graszoden (20 x 30 x 5 cm) tot muurtjes (verg. opbouw van bakstenen bij een 'echte' muur). Ook dit kan weer in iedere gewenste vorm. De gaten worden gedicht met aarde. Regelmatig controleren of het muurtje wel echt stabiel is. Beneden moet het muurtje iets breder zijn dan boven.

Als u *originele* Texelse tuunwoaltjes wilt bouwen (al dan niet als zitgelegenheid) staan u ook weer twee methoden ter beschikking.



De "ruitzoden-methode" werd vroeger vaak gebruikt, maar nu werkt men meestal met zg. platte zoden. Voor bouwtekeningen kunt u zich wenden tot de schrijfster van dit artikel (05980-91138) of tot Ecomare, Texel (02220-17741).

Het **onderhoud** van de grasbank is heel simpel: het zitvlak en de rugleuning worden regelmatig met de heggeschaar geknipt en de rest net als een gewoon grasland twee maal per jaar. Het maaisel voert u zoals gebruikelijk af. Met een beetje geluk zit u dan na een tijdje comfortabel én *ecologisch verantwoord* temidden van een bloemrijk grasland! □

Met dank aan: Rob Leopold (citaat Albertus Magnus) en Ecomare, Texel.